

אחת שאלתי

בתשובה לדברים המפורסמים בחוברת "מורא מקדש"

בימים אלו מופצת חוברת בשם "מורא מקדש" שמטרתה למנוע מיהודים שומרי תו"מ לעלות להר הבית. החוברת יצאה בעילום שם המוציא, אך בתוכה שני מאמרים מרבנים חשובים ויקרים הרב יהושע כץ הרב של מעלה אדומים והרב צבי קוסטינר ראש ישיבת "מדברה כעדן" במצפה רמון.

מתני קטנה מאצבעם של רבנים חשובים אלו, אך איני מביא משלי אלא מגדולי ישראל. "ואין אני מבטל דעתי דעת תורה משום גדול או רבי בזמנינו, רק אם יתווכח עמי בדרך משא ומתן של תורה בראיות מדברי חז"ל – אז אודה על דבריו אם יצדקו. אבל לא בסברות כרסיות".¹ כפי שכתב בעל "אם הבנים שמחה" ביחס למצוות העלייה לארץ, שעוררה פולמוס דומה בזמנו.

אחר שקראתי את דברי החוברת כולה לא יכולתי לדום. ועל אף שאיני כדאי והגון לכך, ישבתי לסכם את טענות הרבנים החשובים וראיותיהם וכנגד זה ברצוני להציב כמה סימני שאלה וקריאה במו"מ של תורה.

בחלק הראשון עליו לא חתום איש מופיעה טענה ש"אי אפשר לפעול רק לפי כוונת השכל והרגש, אפילו הם טהורים וחכים, אלא דרוש ציווי מפורש – "ואין בעבודת האל סברא ולא הקשה ולא התחכמות" (מאמר ראשון סעיף צט) אסור להיסחף עם הזרם המנסה לשנות את המוסכמות מימים ימימה ביחס למקום המקדש...."

טענה זו פועלת בדיוק הפוך לכל דברי החוברת. שהרי ההלכה הפשוטה היא "מצות עשה לעשות בית ל-ה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש".² יתרה מזו דבר פשוט הוא שחייבים אנו היום בקרבן פסח ואין שום דבר המונע מאתנו לקיים מצוות עשה זו אלא איסור הממשלה³, והיות וממשלת ישראל פועלת בכל תחום לפי הלחצים המופעלים עליה מוטל על כל אזרח שרוצה לקיים מצוות ה' כפשוטה בלי התחכמויות פשוט לדרוש זאת. דרישה זו נעשית היום רק על ידי העולים להר בקדושה וטהרה.

כמו כן הלכות מורא מקדש באות לידי ביטוי רק כאשר עולים להר - "ואי זו היא יראתו לא יכנס אדם להר הבית במקלו או במנעל שברגליו או באפונדתו או באבק שעל רגליו או במעות הצורין לו בסדינו ואין צ"ל שאסור לרוק בכל הר הבית אלא אם נזדמן לו רוק מבליעו בכסותו, ולא יעשה הר הבית דרך שיכנס מפתח זו ויצא מפתח שכנגדה כדי לקצר הדרך אלא יקיפו מבחוץ, ולא יכנס לו אלא לדבר מצוה".⁴ - ולא כאשר נשארים מחוץ לו. אם למישהו יש ספק האם הרמב"ם מדבר על ימינו או רק על זמן בו בית המקדש בנוי הנה לשון הרמב"ם הברורה "אף על פי שהמקדש היום חרב בעונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו, לא

¹ "אם הבנים שמחה" הוצאת מכון "פרי הארץ" עמ' כא.

² רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א' א'

³ סיכום על סוגיה זו כתב הרב שמואל אליהו באתר ישיבה <https://www.yeshiva.org.il/midrash/15755> מזכיר רק שהגאון רבי עקיבא איגר וחתנו החתם סופר הסכימו לדעת הרב קלישר שחייבים אנו בקורבן פסח היום והמניעה היחידה היא איסור השלטונות.

⁴ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז' ב'

יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם ולא ישב בעזרה ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח שנאמר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם שאע"פ שחרב בקדושתו עומד.⁵ דברי הרמב"ם מפורשים שגם כשהמקדש חרב לא יכנס אלא למקום שמותר וכפי שהוא מבאר בהמשך להיכן מותר ולהיכן אסור, ולא כדעת האוסרים שלדעתם אסור להיכנס אף למקום שמותר, ובעצם בכך הם לא מקיימים מצוות מורא מקדש, אלא המציאו מצווה חדשה - מורא ממקום המקדש והר הבית - מצווה שלא קיימת בתרי"ג מצוות.

לא זו אף זו, כתב הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות במצוות עשה ד' "שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה" האם נגרע מקום בית מקדשנו מכל ארץ ישראל? הרי אחרי 50 שנה מאז בחד ה' הכריז מוטה גור "הר הבית בידנו" ניתן לקבוע בוודאות שאיסור העליה להר הביא לכך שעזיבתנו את ההר לשממה נתנה מקום לשלטון אויבנו. בגלל חוסר הענין הציבורי בהר שיצר איסור העליה, העבירה ממשלת ישראל בהסכם חשאי ובניגוד לחוק את ניהול ההר לאחריות המלך הירדני. הגיעו הדברים לידי כך שכאשר יזם חבר הכנסת משה פייגלין בשנת תשע"ד דיון בכנסת ישראל על הריבונות בהר הבית ניסה מלך ירדן למנוע את הדיון בכנסת ישראל. למותר לציין שראש הממשלה נאלץ לקיים את הדיון למורת רוחו רק בגלל הלחצים של אלו הנאבקים ועולים להר ופועלים באמת ובתמים יום יום שעה שעה להחזרת ומימוש הריבונות בהר. האם אלו האוסרים את העליה להר בשם מורא המקדש מנעו משחק כדורגל אחד על הר? האם הם מנעו הפגנה אחת של אויבנו ומבקשי נפשנו על ההר? התשובה ברורה לא!! אולם אלו העולים להר מנעו ומונעים פעמים רבות את חילול מקום קדשנו. הם אלו שמורא המקדש עומד נגד עיניהם ומתריעים בכל פעם כאשר הוא מחולל. ברור לכל מי שמצוי בהר שהאלפים העולים להר בשנים האחרונות כבר שינו ללא הכר את מצב הריבון, קציני המשטרה מודים בכך בפה מלא. לו היינו זוכים והמוני בית ישראל המגיעים לכותל היו עולים למקומות המותרים בהר בהדרכת רבניהם, משטרת ישראל הייתה נאלצת לבצע את תפקידה ולשלוט במקום כפי שכבר מתחיל לקרות בפועל בזכות העולים להר. המציאות מוכיחה שאת מצוות הכיבוש בה נצטוונו על כל ארץ ישראל מביאים לידי קיום רק העולים להר, ולא אלו היראים ממנו עד כדי הפקרתו.

אך יותר מכל מקומם השימוש בדברי רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי כנגד הכופים העולים להר בית ה'. הרי אלו הפועלים כנגד העליה להר ה' הם אלו שממציאים סברות והמצאות כאילו אי אפשר לדעת להיכן מותר ואסור להיכנס, וכל מיני גזרות וחששות שלא מצאו כדוגמתם בשום ענין אחר בתורה. ואילו ריה"ל כאשר נשאל על תפילותיו בגלות כפי שנהג ונהגו כל גדולי דורו לעשות לא היסס לומר באופן ברור "ואין דבורנו 'השתחו' להר קדשו', ו'השתחו' להדום רגליו', ו'המחזיר שכינתו לציון', וזולת זה, אלא כצפצוף הזרזיר והתפי, איננו יודעים מה שאנו אומרים בזה ובזולתו, כאשר אמרת נגיד כוזר"⁶ ובסיום ספרו אף הוסיף "ובהערת בני אדם והתעוררותם אל אהבת המקום ההוא הקדוש ינחץ הענין המיחל, שכל גדול וגמול רב, כמו שנאמר: 'אתה תקום תרחם ציון כי-עת לחננה כי-בא מועד', כי רצו עבדיך את-אבניה ואת-עפרה יחננו". – רצונו לומר כי ירושלים אמנם תבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכסף עד שיחוננו אבניה ועפרה."⁷ בחייו אף תרגם את דבריו לשפת המעשה ועלה לחונן את אבני ירושלים כנגד כל המקובל על ידי גדולי דורו. היכן כתוב ואפילו ברמז בחז"ל שתפילתנו וחובתנו לשוב לבית חיינו למקום קדשנו נעצרת בכותל המערבי? דומני שכל מי שלמד את ריה"ל ודרכו מבין שהוא היה בין אלו שנפשם הבוערת לא הייתה

⁵ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז ז'

⁶ כוזרי מאמר שני כג-כד

⁷ סיום ספר הכוזרי.

נותנת לו מנוחה כאשר בידנו לא רק לכסוף אלא גם לחונן את אבניו ועפרו של "המקום ההוא הקדוש".

באשר לטענה כאילו אסור להיסחף עם הזרם המנסה לשנות את המוסכמות מימים ימימה גם היא מופרכת. הרי יש זמנים בהם חייבים לשנות את המוסכמות. כך מבהיר בעל "אם הבנים שמחה" בספרו ביחס לארץ ישראל כאשר הוא הבין בתוך ימי השואה הנוראה את הטעות שהוא עשה כאשר לא למד לעומק את החיוב לעלות לארץ, וסמך על גדולי הדור ואף חתם על כרוזים נגד העליה לארץ כפי שהיה מקובל בזמנו. רק כשהמציאות טפחה על פניו למד את הסוגיה לעומקה הבין שהיה עליו לא להיסחף בזרם המקובל ולמוסכמות מדורי דורות אליהם התרגלו היהודים בגלות, ולהצטרף לאותם גדולי ישראל שהבינו את גודל השעה וקראו ליהודים לעלות לארץ. וכך כותב הרמב"ן ביחס לבית המקדש "ואני אומר בדרך סברה, שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה, שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה' ונבנה הבית לשמו, כענין שנאמר (דברים יב ה) לשכנו תדרשו ובאת שמה, עד שנתעורר דוד לדבר מימים רבים ולזמן ארוך, שנאמר (ש"ב ז א ב) ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה. והנה דוד מנעו השם יתברך מפני שאמר (דה"י א כב ח) כי דמים רבים שפכת ארצה לפני, ונתאחר עוד הבנין עד מלך שלמה. ואלו היו ישראל חפצים בדבר ונתעוררו בו מתחלה היה נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול, או גם בימי דוד, כי אם שבטי ישראל היו מתעוררים בדבר לא היה הוא הבונה אבל ישראל הם היו הבונים. אבל כאשר העם לא השגיחו, ודוד הוא המשגיח והמתעורר והוא אשר הכין הכל היה הוא הבונה, והוא איש משפט ומחזיק במדת הדין ולא הוכשר בבית הרחמים, ועל כן נתאחר הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל, ועל כן היה הקצף עליהם".⁸

לפי הרמב"ן עם ישראל נענש על כך שלא קרא את תמונת המצב, ולא הבין שהגיע הזמן לשנות את המוסכמות ולפעול לבניית בית המקדש אחרי שיהושע וכל תקופת השופטים ושמואל הנביא לא עשו זאת. ובאותה תקופה עדיין לא ידעו כלל היכן המקום אשר בחר ה' והיה להם משכן, ואף על פי כן היה עליהם לדרוש ולפעול להקמת בית המקדש. ומה נענה אנו בדור שכולו נס של קיבוץ גלויות והשבת הריבונות וניצחון מלחמת ששת הימים במהלכה שוחרר מקום בית מקדשנו, על כך שהפקרנו עד עתה את מקום בית מקדשנו ביד אויבנו? כנראה לכך התכוון האור החיים הקדוש בדבריו נוקבים "ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב".⁹

עד כאן לפסקה הפותחת את החוברת, ליתר הדברים במאמר הלא חתום לא אתייחס היות וטענותיו לא מחדשות דבר על הנאמר בדברי הרבנים אליהם אתייחס.

הרב צבי קוסטינר מוכיח שיש לפסוק כדעה שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ועל כך אין ויכוח. אולם בעמוד 4 הוא טוען שאם נבוא להתיר את העלייה לא נוכל ליצור מציאות שיהיה פיקוח על כך שכל מי שעולה יעשה זאת בקדושה ובכל הלכות הטהרה. והשאלה הנשאלת היא היכן נאסרה העליה להר הבית שצריך לבוא להתירה? לא ראיתי פוסק אחד שחולק על הרמב"ם שמתאר להיכן ולמי מותר לעלות. יש פוסקים שכותבים שהם לא יודעים לתרגם את ההלכה למציאות, כלומר לא ברור להם היכן מקום המקדש ולכן הם אוסרים את הכל. השאלה הנשאלת היא כיצד מתירים רבנים אלו לגשת לרחבת הכותל המערבי הרי אולי רחבה זו נמצאת בשטח העזרה האסור בכניסה? אלא מאי גם הרבנים האוסרים מסכימים שניתן לסמן שטחים מסוימים שעליהם אין שום ספק שמותר לעלות וכך גם כותב הרב קוסטינר בפירושו. אלא מאי, החשש שלו ושל הרבנים האוסרים הוא שאם רבנים יפרסמו את המקומות שמותר לעלות מי יפקח שיעשו זאת בקדושה וטהרה. ומה

⁸ רמב"ן במדבר טז כא

⁹ או"ח ויקרא כה כה

התוקף ההלכתי של חשש זה? האם לא מדובר בהמצאה והתחכמות שאין לה שום בסיס הלכתי? הנה כאשר ישראל עלו לרגל בזמן המקדש היו בניהם אנשים טמאים שלא נטהרו כראוי, וחכמים לא אסרו עליהם את הכניסה לבית המקדש אלא להיפך טהרו את כל מה שבדרך כלל היו נוהגים בו טומאה כדי לחבר את כל עם ישראל יחד, במקום שמחבר את ישראל לאביהם שבשמים. רק לאחר הרגל "היו מעבירין על טהרת העזרה"¹⁰ ופרש הרע"ב "מעבירין את הכלים ממקומן להטבילן ולטהר את העזרה מטומאת עמי הארץ שנגעו בהן ברגל"¹¹. הנה ברור שחכמנו לא חששו לחששות שמציב הרב קוסטינר ואפשרו לעמי הארצות לעלות ולהיכנס לבית המקדש, ואף עודדו אותם בכך ש"עשו עם הארץ כתלמיד חכמים ברגל"¹².

הרב קוסטינר בדבריו טוען שהרבנות הראשית אסרה את הכניסה להר הבית בזמן הזה – עד ביאת משיח צדקנו. איני יודע מהיכן הוא שאב את המידע שתוקף האיסור הוא עד ביאת משיח צדקנו שהרי בכרוז שפורסם כתוב שהטעם הוא ש"ברבות הימים נעלם מאתנו המקום המדויק של המקדש וכל הנכנס אל שטח הר הבית עלול להכנס מבלי יודעים אל מקום המקדש...." אך על כך בדיוק כתב באריכות בספר "אם הבנים שמחה" בפרק ג' והוכיח שחייבים אנו לבנות את בית המקדש ורק אחרי שאנו נעשה את חובתנו נזכה לבית המקדש שיבוא מלמעלה ולביאת משיח צדקנו. ושם¹³ הוסיף להוכיח מהמדרש בפסיקתא שכולנו שרים אותו ולא שמים לב למה שאנו אומרים. "ת"ר בשעה שמלך המשיח נגלה בא ועומד על גג בית המקדש והיה משמיע להם לישראל ואומר להם: ענוים הגיע זמן גאולתכם...." והביא שם מביאור "זרע אפרים" שבנין בית המקדש יהיה ארבעים שנה קודם לביאת המשיח. והנה הרב קוסטינר טוען שהרבנות הראשית פוסקת כנגד מדרש חז"ל שאסור יהיה לעלות להר לפני ביאת המשיח? דומני שהתשובה נמצאת במדרש עצמו. האנשים הפשוטים יבנו את בית המקדש, ואילו הענווים שסבורים שמדין מורא מקדש אסור לעלות להר יחכו עד שהמשיח יקרא להם ויאמר להם ענווים הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים, כלומר ענווים אלו לא ישתכנעו שהרי איך יכול להיות שבנו את בית המקדש בניגוד להדרכת הרבנים? יאמר להם המשיח ראו באורו שזורח עליכם.

על הטענות בדבר כמות הרבנים האוסרים וגדולתם, מול הרבנים המתירים לא ארחיב, היות ואין זה מו"מ של הלכה אלא הערכה אישית שפעמים אף גובלת באיסורי לה"ר. לגופו של ענין ברור שהיכולת להגיע להכרעה המחייבת את כל עם ישראל תלויה גם כן במקום אשר בחר ה', וכאשר נזכה להקים מחדש את בית הדין הגדול ולהושיבו בלשכת הגזית אז תהיה הוראה אחת שתחייב את כל עם ישראל. עד אז אין דין זקן ממרא ואין מי שיכול לומר קבלו דעתי אם יש מי שדן כנגדו ומוכיח דבריו מתוך דברי התורה.

וכאן אעבור למאמרו של הרב יהושע כ"ץ. האמת שאני די נבוך. הרב כ"ץ מעיד על עצמו שהדברים נכתבו מתוך כעס, ואין צורך להרחיב על האיסור לכעוס ועל כך שמי שבא לכלל כעס בא לידי טעות.¹⁴ אך לגופם של דברים אין לי כמעט מה להתייחס שהרי מצווה זו לא תלויה באיש הציבור שדורש בפני בנות האולפנא ולא מזהיר אותן שצריך לעלות בטהרה, או באלו העולים להר לשם טיול, או באותו ר"מ מהישיבה בירושלים עליהם הרחיב הרב בדבריו. ברוך ה' זכינו שאת העליה להר מובילים בעיקר תלמידי חכמים יראי א-לוהים, העולים בחרדת קודש ובטהרה, ואף אלו העולים מתוך רגשות לאומיים לומדים מהם, ורבים רבים מהם שלא זכו לגדול בחנוך לחיי תו"מ מקפידים לטבול ונוהגים בכבוד המקום ואף מתקרבים לחיי תורה ומצוות בזכות עשייתם המבורכת. כמובן אפשר להבליט את הבעיות כפי שעשו

¹⁰ חגיגה פרק ג' משנה ז'

¹¹ ר' עובדיה מברטנורא מסכת חגיגה פרק ג משנה ז

¹² רמב"ם על משנה מסכת חגיגה פרק ג משנה ז

¹³ "אם הבנים שמחה" הוצאת מכון "פרי הארץ" עמוד רפה

¹⁴ רש"י במדבר לא כא

מתנגדי הציונות בעבר, שם באמת ראשי המובילים פקרו ובעטו חללו שבת ויוה"כ בפרהסיה מנעו כשרות והעבירו רבים על דתם, ואף על פי כן זכו לפעול עם א-ל בהשבת עם ישראל לארצו וכינון המדינה. אך דרכנו היא להוסיף אור ולא לקבול על החושך. התעוררות זו שהיא לא דעת יחיד של הרב דב ליאור כפי שהרב טורח להדגיש במאמרו ואילו בהערות למטה הוא מודה בעצמו שאפילו בעירו ראשי הישיבה הרב נחום אליעזר רבינוביץ והרב יצחק שילת הם מהעולים, היא זו שמניעה ומשנה את המציאות הבזויה של חילול ה' הנורא של הפקרת ההר ומחדשת את הברורים ההלכתיים שנזנחו בכל תקופת הגלות.

על הקריאה בה מסיים הרב כ"ץ את מאמרו לעורר ולזעוק על בזיון הר הבית ועידוד לימוד הקורבנות וכל הקשור להר הבית דומני יסכימו לחתום כולם, אך צריך להודות שאלמלא העולים להר היה העולם ממשיך לנהוג כמנהגו, ואף קריאה זו של הרב כ"ץ לא הייתה מודפסת ומופצת. לכן ההסתייגות המופיעה בדברי הרב בכותרת הקריאה "אך בלי לעלות" מעקרת את הקריאה מתוכן. כאילו קורא הרב לקיים מצוות פרו ורבו בלי להתחתן ולקיים יחסי אישות בגלל הסכנה שאולי יעברו על איסור נידה וכד' וד"ל.

נסיים בבקשת דוד המלך אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש **שבתי בבית ה'** כל ימי חיי לחזות בנעם ה' **ולבקר בהיכלו**. שנזכה להיות מהיושבים הקבועים בהר ה' בביתו, ותמיד להיות גם בבחינת מבקרים שמתפעלים בכל רגע מקסמו המיוחד וקדושתו. השתדלתי בדברי לנהוג בזהירות בכבוד החכמים כמנהג ארצנו הקדושה שמנעימים זה לזה בהלכה, אך אם ח"ו נשמע זלזול כל שהוא מדברי ברבנים לא לכך הייתה כוונתי.

למען **בית ה' א-לוהינו** אבקשה נא רק טוב ויהיו נא אמרי לרצון לפני אדון כל ולפני קוראי אגרת זו.

בברכה

מיכאל פואה

מצפה נטופה

נ.ב.

אבקש מכל מי שיכול להפיץ את דברי אגרת זו לתועלת הרבים.